

	Prenos	1235 gld.	80 kr.
16.) Prevažanje komposta 100 voz po 25 kr.	25	"	— "
17.) Izkopovanje cepljenk (12 delavcev 12 dni po 50 kr.)	57	"	60 "
18.) Izkopovanje podlag (12 delavcev 12 dni po 40 kr.)	57	"	60 "
19.) Sortiranje in vlaganje cepljenk v klet	54	"	— "
20.) Beke za povezovanje v butare	25	"	— "
21.) Vožarina na kolodvor in po železnici	120	"	— "
22.) Voznikom za dopeljavo komposta	24	"	— "
23. Nagrade praznikom	50	"	— "
24.) Prvemu delavcu v trtnici	324	"	— "
25.) Drugi stroški	27	"	— "
	Skupaj	2000 gld.	— kr.

Pokritje:

1.) 12 000 cepljenk à 8 gld.	960 gld.
2.) 26.000 " " 4 "	1040 "
3.) 12.000 " brezplačno	
	Skupaj . 2000 gld.

Proračun troškov za trtni matičenjak za l. 1898.

1. Najemnina na CodeNijevem	100 gld.	— kr.
2.) Nakoljatev	28	" 80 "
3.) Podsajenje izostalih trt	4	" — "
4.) Privezovanje starih trt h kolom	9	" 60 "
5.) Prvo globoko okopovanje (12 delavcev 12 dni po 40 kr)	57	" 60 "
6.) Prvo privezovanje poletnih poganjkov (15 delavcev 4 dni po 20 kr.)	12	" — "
7.) Drugo privezovanje poletnih poganjkov (15 delavcev 6 dni po 20 kr)	18	" — "
8. Tretje privezovanje poletnih poganjkov (15 delavcev 8 dni po 20 kr)	24	" — "
9. Četrto privezovanje po letnih poganjkov (15 delavcev 10 dni po 20 kr.	30	" — "
10.) Tri pletve	115	" 20 "
11.) Obrezovanje trt, napravljenje ključev	60	" — "
12.) Umetna gnojila	60	" — "
13.) Razni troški.	30	" — "
	Skupaj	549 gld. 20 kr.

Pokritje:

1.) 50.000 ključev riparija portalis à 5 gld. 1000 komadov	250 gld	— kr.
2.) 40.000 ključev à 3 gld. 1000	129	" — "
3.) 15.000 ključev rupestris monticola à 7 gld. 1000 komadov	105	" — "
4.) 10.000 ključev à 5 gld. 1000 komadov	50	" — "
	Skupaj	525 gld. — kr.

torej primanjkljaj 24 " 20 " ki je pokriti iz deželnega zaklada.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

O narodnem gibanju Judov.

Judom samim na korist je, ako se natanko ve število judovskih možkih in ženskih, oženjenih in neoženjenih, porojenih in pomrlih, njih ukupno število, njih prebivališče; posebej je to želeli z znanstvenega in narodno-gospodarstvenega stališča. Judje tega nečejo, boječi se, da bi jih drugi narodi smatrali za narodnost, namestu — kakor sami hočejo — za versko stranko. To ne stoji. Oni niso le judje, to je, ljudje judovske vere, ampak so tudi Judje, to je, ljudje judovske narodnosti: imajo svojo vero, imajo tudi svojo narodnost. (Poljski Jud, nemški Jud, francoski Jud, portugalski Jud, španski, angleški, afriški Jud, in ne judovski Poljak, judovski Francoz, itd. Narodni govor pravi, da so jih imeli že nekaj za narodnost.) To dokazuje samokrvnost njih r. du, njih narodne posebnosti, navade in šege, vero ohranjene po njih pradedih, njih telesni ustroj, njih izunanja postava, vse to jih razločuje od drugih indoevropskih narodov. Zanimljivi statistični podatki o številu in selišču Judov očitajo, da judovski narod — potuje. Žali, da ti podatki niso vselej dovolj točni in zanesljivi, česar so vlade največ same krive, a sebi na škodo. Noben narod na vesoljnem svetu ni toliko potoval. Vemo o narodovskem selenju, v katerem so se razni narodovi mešali, podzgubljivali, prelivali se v druge narode, postojale narodne zmesi in drugačne državne tvorine, toda judovsko ljudstvo je ostalo, kar je bilo, judovsko, ker je ohranilo svoj čisti rod, svojo narodnost. Politične okolnosti, narodna pristvarjenost, prirojeni nagon, usode so Jude spravljale na potovanja. Ni li že Abraham potoval? itd. Pod vladno Ptolomejev, 300 let po Kristu, so dobili selišča v egiptovski Aleksandriji 66 let po Kristu jih požene po svetu, porušivši jim tempel, narodno svetišče, središče njih narodnega gibanja. A po Egiptu niso bili tujci, tudi po drugem svetu ne, ker so našli svojih rojakov. Še preden jim je bil razdejan hram božji in njih država uničena so se mnogoštevnimi deli judovski prostovoljno trgali od celote, naseljujoči se po vseh delih sveta. Rimski pisatelji nam pripovedujejo, da jih je bilo najti po vseh rimskih pokrajinah. Bilo jih je na uzvodu do reke Gange, (Judovci sami pravijo reki Ganga, se Gang ali Ganges. Dandanes je Beni-Izraela po Judovskem 15.000, črnih Judov (v Kočinu 760 in okolici 1600) 2350; belih Judov, (Kalkuta 1100, Bombaj 250, Kočin 250, Siughapur 100 1600, skupaj 18 950,) kjer so se ostanki babilonske sožnosti silno pomnožili. V Egiptu in po vseh severnih obalah afriških je mrgolelo judovskih naselbin, (Candares ima vsa Afrika 415.000 Judov po najnovjših podatkih, in to Kopska zemlja 1500, Jaloša v Habesiniji

200.000, Egipt 8000, Tripolitska 600, Maroška 100.000, Alžirska 34.579, Ooran 14.370, Alžir 10.414, Konstantina 11.006, Sàhara 8750). Po mestih grških (Grška jih ima dandanes 2652), maloazijski (Mala Azija jih ima 120.000 (Ajidin 50.000, Bagdad 30.000, Kurdistan 15.000. Alepo 10.000, Damask 8000, Antijohija 3000, Brussa 2000, Bejrut 1200, Erzerum 1200, Rod 1000, Mozul 1000, Sajida 700, Kerkuk 400, Tripolj 60). Zaradi popolnosti pristavimo še Palestino z 24.800, (Jeruzalem 14.000, Safed 6000, Tiberija 2.500, Hebron 800, Hajita 700, Jafa 650), in Arabijo s 50.000, (Saraa 10.000, Aden 2000. puščava Beda 2000, Amran 1500, Camara 1000). talijanskih. (V Italiji jih je dandanes 40.430, (Livorno 7688, Rim 5600, Benetko 2500, Florenca 2400, Padova 2000, Mantona 2000, Turin 2000, Sicilija 2000, Jakin 1800, Mòdena 1700, Ferrara 1450, Verona 1260, Milan 1200,) jih je živel na tisoče, imajočih grajanske pravice. Ker so Judje sorodni Mavrom po narodnosti in veri, so se z njimi lahko pogajali, ter se dobro čutili po severni Afriki. Ni čudno, da so se z Mavri vred tudi Judje preselili na Španske, ter se tu domogli cvetočega blagostanja. Ferdinand katolički (1492) jih v svoji deželi nikakor ni hotel trpeti, torej jih vunkaj požene 170.000 družin, ki so šle na Francozko, Holandsko, briške otoke. Od tega časa na Španskem ni bilo Judov. (Dandanes jih je pač 1902 (0,01%), ki so v burnih časih v deželo se povrnili, ali pa od sebe vrgli krinko pokrščenja.) Španci niso pozabili, da v bitvi srditi pri Heresu (de la Irretera) 711 po Kristu so bili baš Judje, živeči na Španskem, ki so odločili Jaracenom zmago, sovražniku veleizdajski dajoči izdatna pomoč. Prvi Judje so prišli na Nemško z rimskimi legijami. A niso ostali tukaj. Valovje selečih se narodov jih je potisnilo v južno (danes ima južna Nemška judovskega prebivalstva v Bavarski 53.949 glav, (zdóienje Frankovsko 15.256), Palatin 11.998, srednje Frankovsko 11.689, Švabsko 4.436, górenja Bavarska 4343, górenje Franško 4148, gor. Palatin 1522, dol. Bav. 134); v Alzaciji-Loreni 39.278, (dol. Alz. 19.848, gor. 11.313, Lorena 8117); v Badenski 27.278, (Manheim 5328, Karlomir 5025, Heidelberg 4003, Moosbach 3610, Freiburg 3599, Kostnica 1649, Offenburg 1622, Lörrach 1153, Baden 923, Waldshut 281, Villingen 85); v Heski 26.746, v Virtenberški 13.331,) in srednjo Nemški (Šadka 6516, (Lipsko 3372, Draždane 2370, Zvikava 587, Budičin 187); S. Meiningen 1627, S. Koburg Gotha 490, S. Altenburg 33, Lippe 1030, Waldeck 854, Šaumburg-Lipee 296. Š. Sondershausen 212, Š. Rudolstadt 45, Reuss ml 69, R. st. 60). Prav v teh krajih so imeli Judje v srednjem veku i ob času križarskih vojska največ trpeti. Nemci, katerih najmočnejši poborniki so zdaj, so jih preganjali brez usmiljenja. Na severno Nemško so se pozneje uselili. (Po najnovejših izveščajih jih je dandanašnji v Pruski 363.790: (Branibor 66.245, Poznanj 561609, Sledska 52.682, Posenje 43.694, Hasko-Nasavska 41.316, zah. Pruska 26.547, Vestfalska 18.810, uzh. Pruska 18.218, Hanover 14.790, Pomorska 13.886, Saska 6700, Šlezvik-Holstin 3522, góranji Colerji 771, Berlin 53.949); Hamburg

16.024. Oldenburg 1654: (Oldenb. 958, Birkenfeld 677, kneževina Ljubek 19), Braunšweig 1388, Brema 766, Ljubek 560. — Sploh je Juda na svetu 0,04%, v Evropi 1,648%, v Avstro Ogerski 4,33%, v Ruski 3 44%, v Pruski 1,33%, v nemški državi 1,03%; največe postotke kažejo ruske gubernije Suvaljki 14,53%, Mohiljev 13%, Siedlce 12,53%, Lomca 12,84%, Radom 11,57%, Varšava 11,11%, Galicija 11,53%, ktere 687.292 Juda iznašata 3,1% vsega avstroogerskega prebivalstva. V 10. stoletju pod prvimi Pijasti, jela so je Poljska zapadu odpirati, in tedaj so z Nemci suli tudi Judje v Poljsko. Ko so jeli v 13. stoletju na Nemškem Jude tirati, se je to sutje izpodvrglo v deročo reko; kar drli so na Poljsko, kjer so dobivali varnega zavetja in mnogo drugih pravic. Poljskega kralja Kazimira Velikega je predobila lepotna Judinja, in odslej je bila Poljska Judom ugodno zibališče, najlepši Dorado, lepši od prvotne domovine. Judje so se nosili kakor poljski plemenitaši, s pripasano sabljo; a kdor se je dal okrstit, postal je ipsofacto pravi žlahčič. V krščanski Poljski si je judovski živelj ustvaril svojo posebno državo. podeljeno za pokrajine, imajoče svoje (judovske) deželne zборе, in posebni maršal (judovski) je narod judovski zastopal na izunaj in iznotraj poljske države, in rabini so vršili pravosodstvo med Judi in krlstjani. Nemški Judi so tolpomoma drli v slavensko Poljsko, kjer so zahajali in uživali toliko neslišanih pravic. V kratkem je postal Izrael veliko in močno ljudstvo usled ugodnih okolnosti in usled svoje staroznane prirojene množivnosti. Na kmetih se niso radi nastanjevali, tim rajši v mestih, ne v kraljevskih, kjer je bil veči red in stroži nadzor, ampak v plemenitaških, kjer so lahko mišljeni plemeniteši vladali po svoje, zapravljali, pri Judih se zadolževali, dokler na koncu niso bili judovske sence. Nemška in Švajca sta se Judov izpražnjevali, a Poljska z njimi napolivala. Na južnem Pruske m je bil vsaki peti človek Jud, in v mestu Poznanjo vsaki tretji! Gotovo je bilo še več Judov, Judje so se namreč kaj radi odtegal davkarskim in drugim bremenom. Friderik Veliki, človek kratkih odlok, je dal 4000 takih Judov prijeti in na Poljsko pognati. Trgovati in knpčevati niso mogli vsi, toraj so se nekteri peprijeli tudi rokodelstvo, toda te v največi sili. To so morali biti že čudni odnošaji v poljski državi. Še le zadnji kralj poljski, Stanislav, je odstranil judovske deželne zборе in veliko njih predpravil. Takega zoženja Judje niso morali trpeti, in jeli so misliti na potovanje, a kam? v Nemsko? Nemške meje so jim bile prepovedane. toraj se obrnejo na uzhod in jugouzhod, na Rusko, (zanimivo je vedeti, kakošno je število Izraela v največi slavenski državi, in kako da so razstranjeni. Po dr. G. A. v Klödesu (Brockhaus) je vseh Judov na Ruskem blizu treh milijonov (2,797 880), in to v gubernijah evropejskih: Kijev 251.628 (9,76%), Podole 240.472 (10,90%), Voljhjinje 204.734 (10,17%), Mohiljev 145.142 (13,00%), Varšava 143.719 (11,11%), Herson 128.032 (7,60%), Grodno 127.589 (10,6%), Kovno 109.339 (7,72%), Viljna 105.890 (8,96%), Minsk 106.873 (7,03%), Lublin 92.661 (10,75%), Suvaljki 87.067 (14,53%), Be-

sarabška 79.688 (5,91%), Siedlce 76.643 (12,53%), Piotokov 73.109 (8,86%), Radom 72.185 (11,57%), Lomca 66.145 (12,84%), Kališ 55.076 (7,28%), Černigov 51.092 (2,73%), Kielee 50.684 (8,24%), Plock 50.010 (0,94%), Poltava 43.181 (1,76%), Kuronska 33.716 (4,90%), Jekaterinoslav 31.363 (2,00%), Tavrije 17.800 (1,88%), Livonzka 6.810 (0,59%), Petrograd 3.731 (0,23%), Moskva 2.144 (0,11%), Harkov 1.471 (0,07%), Tver 1.423 (0,09%), Pskov 1.364 (0,15%), Novgorod 1.139 (0,10%), Smolensk 1.027 (0,83%), Orel 783 (0,04%), Tula 780 (0,06%), Simbirsk 674 (0,05%), Voronež 654 (0,03%), Astrahan 646 (0,09%), Orograd 626 (0,06%), Kursk 608 (0,03%), Kaluga 600 (0,05%), Vjatka 570 (0,02%), Nižni Novgorod 567 (0,04%), Jaroslav 519 (0,05%), Olonec 514 (0,16%): Samara 480 (0,02%), Harkov 451 (0,02%), Rjazan 406 (0,02%), Vladimir 383 (0,03%), Tambov 374 (0,01%), Perm 341 (0,01%), Estonska 285 (0,08%), Vologda 234 (0,02%), Kostroma 203 (0,01%), Arhangel 200 (0,07%), Penza 153 (0,01%), Ufa 70 (0,00%), Donska 66 (0,00%), Saratov 64 (0,00%), Ogerska 638.314 (4,05%), Balkansko, Turško (Carigrad 40.000, Soln 30.000, Odrin 15.000, Sredec 6.000, Janina 3.000, Ruščuk 2.500, Plovdiv 2.100, Šumen 1.500, Seres 1.500, Vidin 1.200, Bazarčik 1.000, Tulča 750, Zamakov 680, Lom-Palanka 400, Volo 400, Silistrija 350, Jamboli 300, Varna 300, Köstendže 250, Pravodi 230, Razgrad 195, Nikopolje 175. — Srbska 3.500, Rumunska 265.100 (4,93%), a po Brockh 400.000, Grška 2.652). V teh krajih se tedaj poljski Judje, Judje iz nekdanje Poljske.

Književnost.

Pred enim letom se je obrnil odbor „Slov. Matice“ s sledečim pozivom, kateri je bil objavljen tudi v vseh slovenskih časopisih, na društvene poverjenike:

„Kozlerjev „Zemljevid slovenskih pokrajin“ je v zalogi „Slovenske Matice“ že pred nekaj leti popolnoma pošel. Povprašnje se pogostoma po njem, a Matica ga nima več na razpolaganje.

Odbor se je zatorej odločil, da Matica izda nov „Stenski zemljevid slovenskih pokrajin“ s slovensko terminologijo v merilu 1—200 000 in na štirih listih. Skupna velikost vseh štirih listov bi imela 146 cm dolžine in 155 cm širine. Zemljevid bi bil izdelan natanko tako, kakor generalna karta c. in kr. vojaškega zemljepisnega zavoda, in bi imel poleg praktične tudi znamenito znanstveno rednost.

Po proračunu Hoelzleve tvrdke na Dunaji, s katero je Matica v dogovoru, bi stalo 3000 izvodov novega „Stenskega zemljevida“ 6000 gid. Če se pa naroči le 1000 izvodov, stanejo 5000 gl. in vsacih 100 izvodov pozneje naročenih 180 gl.

Cena je torej, če se že prvotno naroči večje število, neprimerno nižja in stane potem 1 izvod le 2 gl.

Odboru je do tega, da pridejo društveniki, ki se za to stvar zanimajo, do lepega, uporabnega in tudi v zemljepisnem oziru dovršenega zemljevida, ki bi jim izvrstno ustrezal na potovanju po slovenskih krajih, v šoli pri pouku, v uradu pri raznovrstnih poslih in doma pri branju slovenskih knjig; zakaj v njem bi bili vestno zabeleženi vsi količkaj znameniti slovenski kraji po vseh slovenskih deželah, tako da bi popolnoma

nadomeščal jako razširjeno in priljubljeno nemško generalno karto.

Zatorej prosi podpisani odbor vse p. n. gospode poverjenike, naj blagovolijo s priloženo naročilno polo v šak v svojem okraju nabirati naročnike na „Stenski zemljevid slovenskih pokrajin“.

Naroči se lahko vsak Matičin društvenik ali nedruštvenik. Zlasti pa prosimo gg. poverjenike, naj na naročevanje povabijo tudi krajne šolske svete, društva in javne, zlasti občinske urade.

Naročilna pola naj se vrne odboru ob jednom z imenikom udov za prihodnje leto.

Zdaj po preteku enega leta, ko so vsi poverjeniku poslali imenik društvenikov za l. 1897, je primeren čas, ozreti se na uspeh zgoraj omenjenega poziva.

Odbor mora, žal, izjaviti, da uspeh ni privoljen. Niti polovica zgoraj označenega števila naročnikov se ni odboru prijavila, bodisi ker nekateri poverjeniki naročilnih pol sploh niso vrnili, bodisi ker se kakor so pokazale vrnjene pole, kaže za vso stvar premalo zanimanja.

Ker je odboru resno do tega, da se to prekoristno vprašanje vendar le končno reši ngodno, ponavlja do zaostalih poverjenikov uljudno prošnjo, naj mu že skoro pošljejo nabiralne pole.

Ker se da pa precej zanesljivo sklepati, da tudi z ostalimi polami ne bo doseženo za zalaganje potrebno število, obrača se odbor tudi do vseh nepoverjenikov, ki se za to vprašanje zanimajo, naj mu gredo na roko in naj nabirajo v svojih krogih naročnike.

Glede nabiralnih pol se je obračati na upraviteljstvo društvene pisarne, ki daje tudi potrebna pojasnila.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

IV. seja dne 25. januarija

(Konec)

Posl. Modic je poročal o prošnji kmetijske podružnice v Št. Petru za pomoč pri uravnavi Pivke in je predlagal, naj se izroči dež odboru, da se tekom leta izdela načrt in potem v prihodnjem zasedanju poroča.

Posl. Globočnik je poročal o prošnji županstva v Kranji in Škofjiloki za uvrstitev okrajne ceste Kranj-Škofjiloka mej deželne ceste in predlagal, da deželni odbor do prihodnjega zasedanja vse priprave izvrši in zadevo predloži v končno rešitev — Sprejeto.

Posl. Jelovšek je poročal o prošnji županstva v Iškiloki za uvrstitev poljske poti Kožuh-Matena mej okrajne ceste in je predlagal, naj se odstopi dež. odboru. — Sprejeto.

Posl. Jelovšek je poročal o prošnji za uravnavo potoka Veliki Breg v občini Grosuplje in predlagal, naj se odstopi dež. odboru. — Sprejeto.

Posl. Košak je opozarjal na veliko korist, katero bi imela uravnavo tega potoka. Obrežji sta povse nerodovitni, ker jih voda prečesto poplavlja in pustoši. Z uravnavo bi se tok za polovico skrajšal in postal bi hitrejši. Ta voda se zdaj tudi vživa in prouzroča čisto legar in druge kužne bolezni. Priporočal je, naj dež. odbor tekom leta pošlje veččaka na lice mesta, da naredi črtež in troškovnik.

Posl. Košak je poročal o § 2 letnega poročila „davki“ in predlagal, naj se vzame na znanje. — Sprejeto.

Posl. Ažman je poročal o § 8 A. letnega poročila „Ljudske srednje šole“. Poročevalec je konštatoval, da v po-

ameriške trte in cepljenke. Ker se jim to delo dobro sponaša, se bodo gotovo tudi tam z večjo vnemo tega dela poprijeli. (Konec sledi.)

Poučni in zabavni del.

O narodnem gibanju Judov.

(Dalje.)

Da so res iz Poljske, dokazuje njih jezik, ki ga med seboj govore — nemški; govore tudi deželne jezike, toda le z Nejudi, da si bolje pomagajo. Nemški govore Judje celo v Palestini in Sibiriji, (Ruska Azija 47.000) (Kavkaz 28.522, Terek 7498, Bakus 6046, Tiflis 4665, Kutajis 3723, Daghestan 3215, Kuhan 1853, Jelisavetpol 1760, Stavropol 308, Erivan 54); Sibirija 16.000, zahodni Turkestan 3000, Turkestan-Afganska 14.000, Buhara 9000, Hiva 2000). Karajitjani (v erop. R.) 3147. Opaziti je, da Ruska sama ne pozna te razdelitve v evropsko in azijsko), kamor so se tudi razširili. Judje so po vsem svetu (Po „Rundschau f. G. u. St.“ jih je po vsi zemlji: Evropa 5.403.290, Afrika 415.000, Azija 300.000, Amerika 300.000. Oceanija 12.000 = 6.457.290) imajo le dva materinska jezika: Judje na pirenejskem skorotoku govorijo portugalski (Portugalsko jih šteje samih 200. Reči moremo, da nemških Judov bo po vsem svetu okoli 7 milijonov, in sicer zato, ker o mnogih deželah ni mogoče imeti natankih podatkov, druge (balkanske) dežele pa se evropski izobrazbi šele odpirajo), nemški Judje nemški (aškerazim); ta nemščina je švabščina, premešana s hebraizmom. To potovanje in selenje se je godilo polagoma, a združeno in natihoma, in pristavimo še za — v krogotoku. Judovsko prebivalstvo se je pred pol tisočletmi gibalo od zapada na uzhod, in zdaj, od pol tisočletja sem, kreta zopet nazaj, od uzhoda na zapad. Duh naše dobe je tak, da vsi potovni življi teže, kakor nekdanj, od uzhoda na zapad. (Statistica dell. emigr. it. obsega zanimive podatke o izseljevanju desetih držav za dobo 1870—1883. Presečno je bilo prekmorskih selivcev vsako leto največ iz zedinjenih kraljestev, po 200.000, in polovica jih odpada na Angleško. Nemška skoro 90.000, Talijanska čez 40.000, Švedska čez 15.000, Portugalska čez 13.000, Norveška skoro 12.000, Cisavstrijska čez 7000, Švajca, Danska, Francozka po 5000. — A vse drugače se pokaže izseljevanje v odnosnem oziru. Od vsakih 100.000 prebivalcev se jih izseli vsako leto iz Irske nad 1200, Norveške 650, zedinjega kraljestva 550, Škotske nad 500, Švedske in Portugalske po nad 300, Danske 250, Nemška in Švajca po 200, Talijanska 150, Cisavstrijska 35, Francoska 3. (Kam so se države izseljevale? Razne države v razne kraje. Germanske države (Velebritska, Švedska, Danska, Nemška, Švajca) najbolj v severno Ameriko., latinska plemena (Talijanska, Francozka) v srednjo in južno Ameriko. — V dobi 1870—1883 se je poprečno v severno Ameriko izselilo iz Švedske 98,20%,

izseljencev iz Nemške 82 47⁰/₀, Britanske 74.72⁰/₀(³/₄), iz Švajce 77,33⁰/₀(⁷/₁₀), Francozke 28,04⁰/₀(+¹/₄), Talijanske 16,03⁰/₀(—¹/₃); v srednjo in južno Ameriko se je obrnilo iz Talijanske 74,62⁰/₀(³/₄), Francozke 51,76⁰/₀(—¹/₂), Švajce 22,10⁰/₀(—¹/₄). — Dodajmo še to: Iz treh nemških pristanov (Hamburg, Brema, Stetin) se je izselilo l. 1884. ljudi 195.491, l. 1885. 155.177, manj 40 314. Izmed teh jih je bilo iz Nemške 88.898, iz evropskih držav 52.064, iz evropskih dežel 14.215, in sicer moških 87.910, žensk 67.267, odraslih 117.068, otrok nedesetletnih 31.288, pod enim letom 6721). Število nemških Judov v vseh avstroogerskih pokrajinah se je od 200.000 l. 1830. pomnožilo na 750 000 (l. 1880). Od kod to ogromno število. Namnožili se niso, ker zoper tako množenje govore vsi množitni uzroki.

Znanost dokazuje, da se evropski narodi množe, toda ne vsi enako, nekteri hitro, nekteri počasno, nekteri umerjevo. Pri vseh evropski državah (obžalovati je, da ni točnih podatkov o evropski Rusiji, zavzemajoči ¹/₄ vsega evropskega prebivalstva, izlasti ker je tu prebivalstveno gibanje znatniše. Balkanske države tudi nimajo potrebnih števil zavoljo svojih pomršenih razmer, toraj se na te ni moči ozirati) se vsako leto pokaže preseglaj rojstvi nad smrtmi. Le tri države Ogerska (h kateri spada tudi Hrvatska i Slavonija. Ilijašević je dokazal, da v desetletju (1870—1880) je izginilo naroda v Slavoniji 30.000! Ako javljamo, do 600.000 Slavoncev bi moralo dati v 10 letih najmanj 40.000 prirasta, zmanjkuje prebivalstva 70.000, in glede na belovarsko županijo iznaša gubitek 80.000. V one kraje se selijo Nemci in Madžarji. Vlada ničesar ne stori — iz razlogov madžarske državne misli. — Ogerska je imela tri leta prebivalstveni primanjkljaj. Leta 1871. je bilo — 42.085, l. 1872.: — 316.789 (42,2⁰/₀), l. 1873.: — 8633 (1,3⁰/₀), česar krive kolero. L. 1870. je imela Francozka izgube 103.000 (10,9⁰/₀), l. 1871.: — 444.889 (53,7⁰/₀), čemur je bila kriva vojska z nasledki. Na Rumunskem je l. 1873. manjkalo ljudi 227. l. 1874.: — 2815, vsled kolere, 1878.: — 583 vsled turškoruske vojske) Francoska, Romunska, imajo včasih presegljaje smrti nad rojstvi (5,9⁰/₀). Števila, dasitudi ne popolnoma zanesljiva, pravijo, da svote živorojenih ni v enaki razmeri s svoto prebivalstva, da je pa ta razloček le majhen; reči bi mogli, da roditnost evropskih narodov je vsako leto skoro na enaki stopinji. Najmanj se giblje število roditnosti v Danski, Francozki, Belgiji, Švedski, Škotski, že bolj v Nizozemski, Norveški, Angleški, Irski, Švajci, še bolj v Nemški, Talijanski, Avstrijski, a najbolj v Ogerski. Število roditnosti sama še niso določiva, treba jih je približati onim smrtnosti, in takrat se pokaže, da roditnost in smrtnost sta pri raznih narodih razni, ter obedve visite od posebnosti plemena, od podnebnega upliva, od kakosti narodnega gospodarstva, in raznih drugih uzrokov. Števila smrtnosti so nestalniša memo onih roditnosti. Najmanjšo smrtnost kaže Norveška, sploh severne države in srednja Evropa. Smrtnost se večja proti jugu in jugozapadu: Švajcarska, Avstrijska,

Talijanska, Ogerska, Francozka. Da bi se bila po vseh državah rojstva taistega leta sosebno pomnožila, se ne da trditi. Največ se jih rodi na Ogerskem (42.000 na milijon) najmanj na Francozkem (25.500 na milijon). Presežki živih nad mrtvimi niso zaključni, izvirajo iz lastnosti dotičnega naroda, ter imajo znamenje postave. V tem odločuje presežno število živih nad mrtvimi, to pa v primeri s številom prebivalstva, in na takem primerjanju je videti, kako se kateri narod množi. To bi se dalo izreči tako:

Velika	roditnost	in	majhna	smrtnost	daje	največi	prirast
Zmerna	"	"	"	"	"	močan	"
Velika	"	"	močna	"	"	pičel	"
Zmerna	"	"	zmerna	"	"	zmeren	"
Majhna	"	"	velika	"	"	neznat	"

Koliko da prebivalstvo raste ali pada, to se v vsak danjem življenju ne opazi in ne vidi.

Judje se nenavadno hitro množe. V katero vrsto spadajo? skoraj bi dejali, da v nobeno, kajti njih množstvo ni toliko odvisno od številniših porodov in rejših smrti, kolikor od njihovega izredno dolgega življenja. Uvažuj prirojeni potovni nagon Judov, ki ga slede živahnejše, hitrejše, krepkejše, očitniše od kristjanov, ti jih žene v glavna mesta, v tržna središča, na pobrežja in primorja, na kraje živahnega prometa, njih roditnost in dolgoživnost, pa se ne bo čuditi, da judovski pomnožek presega kristjanski pa avstro-ogerskih pokrajinah (iznimši Galicijo) vsako leto za 0,3%—0,5%; v Galiciji in Bukovini je pomnožek 1,6%!

Kteri so uzroki, da judovsko ljudstvo dalje živi, ali manje mrje? Tu so razne menitve. Eni trdijo, da so Judje zato tako številni, ker so v boljših okoliščinah in in ker se bolje hranijo, drugi menijo, da ker so redniši in snažniši. Popolnoma se nobena misel ne potrjuje, a po svoje sta opravičene obedve. Ne smemo pa izpregledati neke stvari, ki je v tem dokaj važna: noben Jud se rad ne prijema trdega dela, in le prisiljen se lača tehničnih obrtov. Mnogo obrtov je zdravju škodljivih ali sicer življenju nevarnih: strehokrovstvo, barvanje, slikanje, klepanje, mlinarstvo, pekarstvo, kamenarstvo, lončarstvo, smotkarstvo, kovaštvo, tesarstvo, zidarstvo; Judov ne najdeš med železničarji ali mornarji ali rudokopi, tovarnarji. V sili se prijemajo nekteri tanjših obrtov: zlatarstva, srebrarstva, denarno trgovstvo, knjigotrštva. Največi del se da na trgovino in kupčijo v vseh najrazličniših oblikah. Znatno del Judov je zastopan tudi v znanstvu in umetnosti, veliko se jih obrtno peča s pisateljstvom, kar je prava nesreča za učenost. Ako je Jud kje zemljiški posestnik ali rokodelc, to poljedelstva in rokodelstva ne opravlja s svojimi rokami, ampak s tujimi.

(Konec sledi).

Novice.

Deželni zbor kranjski.

(V. seja dne 28. januarija).

(Konec.)

Posl. Hribar je poročal o načrtu deželnega zakona, s katerim se določuje, da je osebni dohodninski davek, ki je dil uveden po državnem zakonu z dne 25. oktobra 1896. l. krž. zak. št. 220, oproščen od vseh pristojnosti deželnega zakonodajstva podvrženih doklad in v kolikor da so dvorni, državni, deželni in javni zakladni uradniki, kakor tudi dušni pastirji oproščeni od naklad k plačarini. Poročevalec je obširno pojasnil bistvo in namen izvedene davčne reforme, nje efekt za državo in nje pomen za dežele in predlagal, naj se odobri predloženi načrt, kateri določa: „Osebnega dohodninskega davka, ki je bil uveden po zakonu z dne 25. oktobra 1896. leta, drž. zak. št. 220, o neposrednih osebnih davkih, ne smejo od pričetka, ko stopi v veljavnost ta državni zakon, zadevati deželne doklade dotlej, dokler obstoje v členih V. do XII. tega državnega zakona določeni davčni odpustki in predkazi na deželni zaklad, vse druge pristojnosti deželnega zakonodajstva podvržene doklade (deželne, okrajne in občinske doklade itd.) pa osebnega dohodninskega davka sploh ne smejo zadevati. Ravno tako ne smejo nobene pristojnosti deželnega zakonodajstva podvržene doklade k plačarini od višjih službenih prejemkov, ki je bila uvedena po državnem zakonu z dne 25. oktobra 1896. l, drž. zak. št. 220, zadevati: dvornih, državnih deželnih in javnih zakladnih uradnikov, kakor tudi ne dušnih pastirjev glede njih službenih prejemkov, oziroma glede njih kongruie“. — Sprejeto.

Posl. Luckmann je interpeliral vlado, hoče-li obelodaniti tajni ukaz poljedelskega ministerstva glede omenjevanja koncesij za porabo vodnih sil v svrhu proizvodnje elektrike.

Posl. dr. Majaron in tovariši so interpelirali radi napisov katastralnih občin v obeh deželnih jezikih.

VI. seja dne 1. februarja.

Posl. dr. Žitnik je poročal o odškodovanju nekaterih učiteljev za neobligatni pouk družega dež. jezika. Dež. zbor je bil 31. oktobra 1890. l. črtal za ta neobligatni pouk določeni kredit 600 gld. Vzlic temu pa se je poučevanje nadaljevalo in sedaj zahteva dež. šolski svet, naj se za nagrado dotičnim učiteljem dovoli 2700 gld. Dež. šolski svet je imel dolžnost naznaniti učiteljem, da kredit za nagrado ni več dovoljen, in dolžnost je bila dež. šolskega sveta, držati se sklepa dež. zbora. Dež. zbor mora varovati svoj ugled in ne more danes stati na drugem stališču, kakor je stal 31. okt. 1890. Poročevalec je predlagal, naj se dovoli za leto 1890./91. za ta pouk naknadno 600 gld., ker je bil dež. zbor mej šolskim letom črtal kredit, ostanek zahtevane svote pa naj se odkloni.

Posl. dr. Schaffer je povdarjal, da je dež. šolski svet meseca decembra 1897. naznanil učiteljem sklep dež. zbora z dne 31. oktobra 1890. l., da je torej ta preporna stvar urejena. Zdaj gre samo za to, da se ugodi opravičeni zahtevi učiteljev, kateri niso krivi, da jim dež. šolski svet ni naznanil sklepa dež. zbora. Govornik je predlagal, naj se za nagrado učiteljem za pouk družega dež. jezika od l. 1890/91. do 1895/96. dovoli 2700 gld. iz normalno-šolskega zaklada.

Dež. predsednik baron Hein je skušal dokazovati, da imajo učitelji pravico, zahtevati od dežele nagrado za neobligatni pouk nemškega jezika, češ, zakon določa, da dobe posebno nagrado za vse, kar store, česar niso dolžni storiti. Dež. šolski svet ni učiteljem nakazal nagrade, in se je torej držal sklepa dež. zbora. Govornik je trdil, da ni dvoma, da

že doslej došlo prošelj od c. kr. deželne vlade priporočenih za 20.000 gld., tako da bi le za ta politični okraj treba bilo 10.000 gld. deželnega posojila — predlaga deželni odbor, ker se z navedenim zneskom nikakor ne bo moglo ugoditi vsem prošnjam:

Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

Deželni odbor se pooblašča, v namen podelitve brezobrestnih posojil za obnovljenje vinogradov najeti ne čez $4\frac{1}{2}\%$ obrestujoče se posojilo v najvišem znesku 10.000 gld. in obresti se imajo pokrивati iz deželno-kulturnega zaklada.

Končno se še pripomnja, da se je deželni odbor po sklepu visokega deželnega zbora obrnil do c. kr. deželne vlade, kateri je prijavil predlog gospoda poslanca Viljema Pfeiferja, mereč na to, da bi se dajala brezobrestna posojila tudi na cerkvene, po trtni uši uničene vinograde. Z dopisom z dne 8. oktobra t. l, št. 13.167, izjavila je c. kr. deželna vlada, da ne more priporočati visokemu c. kr. poljedelskemu ministerstvu tega predloga, to pa iz razlogov, ker določuje zakon z dné 28. marca 1892, drž. zak. št. 61, da se brezobrestna posojila za obnovitev vinogradov po trtni uši uničenih smejo deliti le takim vinogradarjem, ki so prišli vsled te nezgode v začasno bedo. O tem pa ni trditi pri teh slučajih, ker duhovnik more od verskega zaklada zahtevati, da se mu primanjkljeh kongruji pokrije iz verskega zaklada. Tudi ne kaže krog onih, katerim se ima itak pičla svota za brezobrestna posojila razdeliti, širiti, ker pri tem bi le trpeli pomoči dejansko najpotrebniši mali vinogradarji.

Poučni in zabavni del.

O narodnem gibanju Judov.

(Konec.)

Je še okolnost, nič manj važna za naš predmet, to je dvojna narodnost Judov. Oni niso le Poljaki, Čehi, Hrvatje, Nemci, Francozje, itd. oni so tudi Judje, in to v prvi vrsti Judje, in njih judovska narodnost je njih prava, druga narodnost je le neljuba pritiklina. Kader se snideta hrvatski in nemški Jud, se čutita rojaka — judovska. Potomci polabskih Slavenov, utonulih v nemškem življu. se že v drugem rodu zavedajo Nemce, ne Slavene, kar so bili; Judje ostanejo razlečeni in v drugo narodnostjo nezlitni. Najsnatniši državoslovec R. v. Mohl je dejal zatoraj, da je nespametno Judom izročevati državne opravke, célo, nerazdeljeno domovinsko čustvo. Filozof Fichte je dejal: Da bodo Judje z nami enakopravni, se jim morajo v eni noči porezati glave, pa take nadeti, v katerih ne bo ne ene judovske misli. — Pogledavši in uvaživši vse te ugodnosti, je lahko umeti, da Judje dolgo žive, da se torej silno množe.

Kako je z ženskim spolom pri Judih? Kdo je videl judovskega hlapca ali judovsko deklo? Ženski spol po

Judih je varovan, čislan, božan, sploh judovske ženske in dekleta nič ne delajo, težka dela jim opravljajo krščanski posli. Mosajska postava jim predpisuje jestvine, vse take, ki so zdravju zelo primerne. Dalje: Judje imajo veliko ljubezen do bližnjega, umevaj judovskega — kristjani so jim neprijatelji, neverniki, vredni, da se pokončajo. Vedi: Judje se ne ženijo na roko, prav redki so taki primerljaji, na glej od začetka judovske zgodovine do današnjega dne; toraj tudi ubožstvo ni toliko, a biti mora; ako ji je stariši ne morejo dati, zvržejo jo bližnji in dalnji sorodniki. — Pripomnimo, da Jud je zmernejši od kristjana; hrani se dobro in obilno, toda ni požeruh in pijanec, zatoraj tudi ne trpi nasledkov požrežnosti in pijanstva, kateri kristjanu kratijo življenje, nakopavajo bolezni, pripravljajo ubožstvo. Neutajiva resnica je, da kristjanu je poprečno življenje 33—36 let, a Judu 46—48.

Dasiravno so se Judje močno selili v Ameriko, izlasti v Zedinjene države (Zjedinjena-država šteje Judov 230.257. — Britska Amerika 2.393) so se vendar silno pomnožili v 10. letih, to je, v času med zadnjo in predzadnjo štetitvijo v osrednji Evropi. Judovski živel je neprijazen vzkemu narodu po svoji veri, po svojih predajah, po svoji naravi, (pred letmi sem prevel knjižico o Judih, spisano od preučena orientalista, potrebno vsakemu razumniku, ter poslal nekemu slov. uredništvu, potem se je reklo: rokopisa ni! Preložil sem jo tudi v hrvatski, ako izročim rokopis od mene, mi ga izgube)! posebno pa še rahlemu Slavenstvu. Trije milijoni Judov, niso nobena pridobitev Rusiji, posebno ker se ruska premalo učena popovščina premalo briga za narod.

V kraljevini saski presega pomožni prirast Judov (94.1%) petkrat oni krščanskega prebivalstva (16.3%); v zapadnih delih Avstrijske trikrat (26.6% : 9.6%) v vzhodnih dvakrat (20.9% : 10.1%), na Ogerskem dvakrat (15.3% : 5.9%), v Pruski $\frac{1}{3}$ (14.0% : 10.66%). v južnih delih Nemške pada pomnožni prirast Judov. — Iz poznanske pokrajine se je v l. 1834—1871 izselilo 49.390, ter šli v večja mesta (v Berlinu so cele judovske nasebine) ali pa v Ameriko. Ukljub močnemu vsakoletnemu izseljevanju, so se Judje vendar množili. Kako, da jih je bilo takorekoč zmeraj enako? Prihajalo jih je razmerno toliko iz Poljske, Ruske, Galicije. V Ruskopoljski je vsaki 7mi človek Jud, v Galiciji 8mi, v Češki, Sledski, Moravski 57mi, v Poznanjski 30ti, v vzhodni Pruski 111ti. v zah. Pruski 53ji. Kakor smo rekli, potovanja in selitve se gode zdožema in v pravih odstotkih, in tega potovanja ne ovirajo nobene državne meje, vsaka država je vesela, če se iznebi takih domačih tujcev. Potovno se gibljejo kristjani, a najbolj Judje, in sicer gre ljudski tok od uzhoda na zapad.

*

Poglejmo še, kako je z Judi v naši širji domovini. Tudi tukaj se judovsko težišče pomika od uzhoda na zahod, le da počasnejše. To se vidi iz teh podajkov. Judovskega prebivalstvo je bilo

	leta 1857:	leta 1880:		
v Galiciji	448.973	686.596	torej višek	237.623
" Bukovini	29.187	67.418	" "	38.231
" Dol. Avstriji	6.999	95.055	" "	88.056
" Zgor. "	4	1.056	" "	1.052
" Solnogradski	—	115	" "	115
" Štajarski	6	1.782	" "	1.776
" Koroški	—	114	" "	114
" Kranjski	—	96	" "	96
" Primorski	3.713	5.130	" "	1.417
" Tirol s Predarl.	548	542	" manjek	6
" Češki	86.334	94.449	" višek	8.110
" Moravski	41.529	44.175	" "	2.646
" Sledski	3.280	8.580	" "	5.300
" Dalmaciji	318	283	" manjek	35
" Oggerski	412.686	638.308	" višek	225.622
" Avstrijski	626.896	1.005.391	" "	384.495
" Avstro-Og.	1.033.582	1.643.699	" "	610.117

Razvidno je iz tega, da judovsko prebivalstvo pada v Translitvi, v Cislitvi pa se množi, polagoma sicer, toda vedno. Tudi množitvi odstotki so večji v Cislitvi med letmi 1857 in 1880: na Oggerskem 54,7%, uzhod. Avstriji 57,6%, zapadna Avstr. 76,6% v A.-O. sploh 59,0%. — V 23letni dobi (1857—1880) je iznašal

	prirast		vse premoženje
	rojstveni	dopotni	
v uzhodni Avstr.	187.286	58.668	275.854
" Galiciji	174.216	63.607	237.623
" Bukovini	13.070	25.161	38.231
" Oggerski	144.936	80.686	205.622
" zapadni Avstr.	51.035	57.609	108.644
" Avstro-Og.	383.257	226.863	610.120

Po takem pride na 7 domačih Judov 1 dopotni. Ako pomislimo, da se gališki in češki Judje selijo na Prusko, to jih je v Av. Oggerski veliko več dopotnih, nego jih vidimo v izkazu (226.863). Ti so prišli iz Rumunske, Srbske, Bulgarske, južne in zahodne Ruske. Največ jih je dopotovalo v Dol. Avstrijo

Dunaj je imel l. 1857 na	70 prebiv.	} po 1 Juda
" " " " 1869 "	15 "	
" " " " 1880 "	8—10 "	

Po letu 1880 se je začela neka mržnja očitati proti judovskemu življu, Mnogo [se jih je izselilo na Dunaj. (Toraj jih bo zdaj še več, gotovo kolikor v Ruskopoljski: na 7 prebivalcev 1 Jud). Od 95.055 Judov, ki jih je bilo leta 1880 na Dol. Avstrijskem, jih je bilo celih 73.222 (77%!) na Dunaju.

Število Judov se manjša v Švici. L. 1870 je bilo 6696, leta 1880. ne več ko 7373. Ker je Švajcar sam premeten trgovec in preudaren obrtnik, to Judu ne ostaja dosti kupčevati. Poprečno je v Švajci vsaki 286 prebivalec Jud.

Zanimiv je tudi ta pregled, sestavljen po najnovejših podatkih, namreč, na koliko prebivalcev se računa po 1 Jud. V Avstriji (v Kranjski na 5.013 eden Izraelec, Ko-

roški 3.059, Tirolski 1.683, Dalmaciji 1682, Gor. Avstrijski 719, Štajarski 681, Primorski 126, Sledski 66, Češki 58, Moravski 48, Dol. Avstrijski 25, Galiciji 8, Bukovini 8. — V zaposedenih deželah so našli leta 1879. Judov 3.426. Leta 1885. do 1. maja jih je bilo 5.805. V šestletnem razdobju so se pomnožili za 2.379, število, ki ni umalovazati. Škoda, da slevenske pole ne kažejo, koliko jih je dopotovalo) na 23, v Oggerski na 24. Pruski 75, Nemški 80, Ruskopoljski 8, Rumunski 13, Ruski (brez Ruskopoljske) 35(!) Nizozemski 53, Turški (evrop.) 150, severni Ameriki 324, Danski 499, Grški 500, Francozki 746, Britski (z Irsko) 766, Talijanski 805, Srbski 837, Belgiji 2.541, Španski 2.806, Švedski 3.646, Norveški 69.665. — Po mestih: na Dunaju od 10 preb. 1 Jud, v Berlinu od 20, Hamburgu 28, Bazlju 78, Ljubeku 113, Bremi 216.

Noben narod na svetu toliko in tako rad ne potuje. Vsaki se drži več ali manj, svoje domovine, ki jo brani s svojo krvjo, držeč se svojega vladarja. na kterege je ponosen. Le judovski narod goni neka čudna usoda; seli se, kakor bi kralja ne imel, ter se ustanovi kjer in dokler mu najboljše kaže. Ker ima take prirojene posebnosti, ne smemo iskati pri njem domovinske ljubezni; on je zemljan, kosmopolit, nemeneč se dosti za npravne in pravne meje.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

(VII. seja dne 4. ebruvarija).

Posl. Hribar in tovariši stavijo naslednji nujni predlog: C. kr. vlada se nujno pozivlja 1. odrediti vse potrebno, da se začasno ustavljena predavanja na vseučiliščih in tehničnih velikih šolah na Dunaji in v Gradci zopet začno in redno nadaljujejo; 2. skrbeti za to, da bodo dijaki slovenske narodnosti na teh in na vseh drugih velikih šolah v državi neprikrajšano deležni vseh akademičnih pravic in svoboščin

Ko je dež. sbor odobril nujnost, je posl. Hribar utemeljeval svoj predlog:

Popisal je obširno zadnje logodbe na vseučiliščih na Dunaji o Gradci in v Pragi. Te dogodbe so vprizorili nemški hujskači in vlada je tako rekoč kapitulirala pred nezrelimi nemškimi dijaki, ker je ustavila predavanja. Izgrede so prozročili nemški kričači, a posledica morajo trpeti tudi slovenski dijaki. To je obžalovanja vredno in vlada mora napraviti mir. Dolžnost slovanskih zastopnikov je, da se potegnejo za slovanske sinove. Ako kličejo Nemci: Proč od Praga! potem kličimo mi: „Proč od Dunaja! Proč od Gradca!“

Posl. baron Schwegel je priznal, da je dolžnost deželnega zbora zavzeti se za visokošolce, a ne samo za slovenske, ampak za vse sinove dežele kranjske. Ker se v predstojećem predlogu dela razloček mej narodnostmi, zato on in njegovi somišljeniki, dasi priznavajo blagohotno tendenco predlogovo, ne morejo zanj glasovati posebno, ker sedaj še ni možno objektivno soditi, kdo je kriv in kdo ni kriv.

Dež. predsednik baron Hein je zatrjeval, da nihče tako ne obžaluje dogodb na visokih šolah, kakor vlada, katera je prepričana, da je nemška mladina zapeljana. Na kapitulacijo vlade ni misliti. Dokaz temu jo govor ministerskega predsednika proti rektorjem. Ministerski predsednik je rekel, da naredi izgreodom hitro konec in da jih na noben način ne trpi